

Det olympiske og det barbariske

af Henning Eichberg

»Verdens sport må ikke forblive en ensrettet færdselsvej. (...) Vi skal ikke glemme de traditionelle idrætter i vore lande. Ellers vil vi få den samme oplevelse som Solomon Islands Sports Council. Dennes generalsekretær, Davidson Nwaeramo, skrev til os om sine samtaler med nogle af øens ældre om traditionelle lege på Solomonerne: ... det blev åbenbart, at traditionelle lege faktisk har eksisteret på vore øer. Dog, da den moderne sport i 1950'erne blev introduceret, blev det på de traditionelle leges bekostning« (Baumann 1986, s. 25).

Denne udtalelse fra den internationale kongres »Sport for all« i Frankfurt 1986 er overraskende. Hvis man har forbundet sporten med begreber som glæde og berigelse i kropskulturel udvikling, så er man nu blevet konfronteret med en anden historie – historien om forsvinden og kulturel udryddelse. Sport som led i en ny kolonialisering?

Det der gør sagen alvorlig er, at citatet ikke stammer fra en sportskritiker eller fra en historiker. Nej, her talte Willi Weyer, formanden for det Tyske Sportsforbund (DSB). Som en af verdenssportens ledende funktionærer er han foruroliget.

Hvor stammer problematikken fra? Hvad siger »verdenssportens« historie om dens koloniserede forhold til andre idræts- og legekulturer?

Pygmæernes latter

Da den olympiske sport startede i 1890'erne, var forbilledet den engelske sport. Baron de Coubertin udtalte sig gentagne gange om dette og refererede direkte til den britisk-koloniale ekspansion som bevis for, at sporten gav vitalitet (Coubertin 1967, s. 8, 20-21, Boulogne 1976 s. 90-91). Sport i de engelske overklassers public schools kunne ses som kvalifikation og drivkraft for verdens erobring. Samtidig bragte besættelsen af fremmede lande verden over en kolonial sportseksport med sig. Cricket og fodbold blev nu spillet i de fornemme klubber i Sudan og Indien, i Canada, Afrika og helt hen til Trobriand øerne (Mangan 1986, Leach 1976). På samme tidspunkt fremstod Theo-

dore Roosevelt i Amerika både som typisk repræsentant for imperialismen og som forbilledlig sportsmand (Jensen 1907).

At ekspansionen og dynamikken havde en bagside, kom til udtryk ved de Olympiske Lege i St. Louis 1904. Disse fik nemlig et specielt supplement: »Anthropology Days« (Stanaland 1981). »Barbarians meet in Athletic Games« skrev aviserne om begivenheden, som samtidig var et vedhæng til verdensudstillingen. På denne havde man »udstillet« en række af koloniale folk, afrikanske pygmæer, argentinske patagonier, japanske ainu, indianere fra Vancouver Islands, manguianaer og eskimoer. Især lagde man vægt på at repræsentere indianerstammerne fra USA samt folkeslag fra Filippinerne. Repræsentanter fra tretten af disse stammer blev sendt ud imod hinanden på løbebanen.

I løbet af to dage blev der gennemført konkurrencer i 18 sportsgrene. Blandt disse var syv løb og to spring, desuden kast med spyd, med baseball, med shot put, med 56 pund-vægt og med bolo samt bueskydning, tovtrækning, stangklatren og mudderkamp. Ved nogle af konkurrencerne, f.eks. bolokast og mudderkamp, mødte kun én »antropologisk gruppe« op til kampen, som således blev uden rival.

Resultaterne, som man målte, var ringe. Den officielle olympiske rapport undlod ikke lejligheden til at dadle og latterliggøre de indfødtes underlegenhed. Man gjorde opmærksom på, at nogle af »rekorderne« – i kast – nemt kunne overgås af skolebørn, og at deres længdespring med tilløb kunne overgås af amerikanske topatleter uden tilløb. Myten om »den ædle vilde« som et sportsligt »naturmenneske« betragtedes dermed i olympisk perspektiv modbevist som et romantisk fantasibillede.

Mere fornøjelse med de »antropologiske« lege havde aviserne. For dem var det en guldgrube af kuriositeter. Her blev disse lege vurderet ud fra underholdningsindustriens synsvinkel og ikke ud fra sportens »fremskridt«. Set ud fra fornøjelseskulturens præmisser kom endvidere positive aspekter ved kulturkonflikten til udtryk. En pygmæ afbrød pludselig sin pæleklatren for at jage fotografer afsted. En anden ville til kapstridens formål lægge sin beklædning fra sig og kunne gennem de puritanske arrangører kun vanskeligt overtale til at blive anstændigt påklædt. Og frem for alt udmærkede de pygmæiske deltagere sig gennem deres latter og deres beredskab til at opfatte en situation som en stor spøg. De morede sig især over fejlstarter eller over en deltagers snublen.

Men hvad der for underholdningsmedierne forekom som en charmerende kuriositet, indeholdt dog mere i sig. Det belyste en kulturkonflikt – og noget, som var gået tabt i den olympiske sportificeringsproces, latterkulturens kvaliteter.

Fra »erobringen« til krisen

For Coubertin var alt dette vulgært. Om det var baskisk pelotaspil (som man planlagde at tage med i Paris 1900) eller tobakksafspytning om kap (som han frygtede for i St. Louis) – alt dette stred mod hans ideal af elitens lege med angelsaksisk sport som grundlag (Mandeller 1976 s. 164, 167). Dette mønster

Jim Thorpe fotograferet 1941.

slog igennem til syvende og sidst. De første Anthropology Days blev også de sidste.

Dermed forsvandt den »anden verden« (som man i dag kalder »den tredje verden«) fra olympismens sportsfelt. I stedet dominerede nu den koloniale perspektiv om sportens vækst i et sportsløst rum. Dette udtrykte bl.a. Carl Diem, den tyske olympiske funktionær og sportshistoriker:

»Det amerikanske kontinent var det første, som forbandt sig til den europæiske sport, og er i dag så godt som fuldstændig integreret i verdens sport. Også Asien trådte allerede i år 1900 ind i denne udvikling og er fuldstændigt grebet indtil i dag. (...) Australien har sammen med England været med fra starten, de Oceanske øer er til store dele revet med. Også Afrika befinder sig nu i en stormende sportslig ekspansion, hvor Ægypten og så den Sydafrikanske Union på grund af dennes vesterlandske samhørighed har været med fra starten. Sportens fuldstændige erobring af Afrika er derfor en proces, som snart skal blive fuldendt« (Diem 1971 s. 1104).

Carlisle atletikhold 1909. Jim Thorpe er nummer fire fra venstre i forreste række.

»Erobringen« foregik dog ikke glidende og problemløst. I Stockholm 1912 blev olympisk mester både i femkamp og i tikamp Sac and Fox-indianeren Wa-tho-huck (Den Lyse Sti). Han blev kendt over hele verden under sit koloniale navn Jim Thorpe og sympatisk berømt gennem sine korte og venlige svar til den svenske konge, som havde kaldt ham verdens største atlet: »Thanks, king«. Med en tvivlsom henvisning til en påstået forseelse imod amatørprincippet blev medaljerne frataget Jim Thorpe året efter. Ved legene i Los Angeles i 1932, var han for fattig til at betale entréen; men i 1951 genop-

Start på 1500 meter ved OL 1912. Jim Thorpe er nr. 2 fra venstre.

dagede man ham og iscenesatte ham i en film med Burt Lancaster: »Jim Thorpe - All-American«. Endnu i hans livs efterår tjente han til lovprisningen af den vestlige sport og den hvide stat. Filmplakaternes sprog var her klar tale: »Everyone's hero – and a woman's idol! – An entertainment glorious as the grand guy it glorifies. – He wore America's heart over his!« (Wheeler 1983, s. 253).

Det tog mange år, før den internationale olympisme påny følte sig udfordret af »den tredje verden« eller de andre kulturelle verdener uden for den europæiske helle. Det skete i 1962-66 gennem Games of the New Emerging Forces, Ganefo. Disse var en modforanstaltning af nogle asiatiske og afrikanske nationer i den antikoloniale ånd fra Bandung. I 1955 i Bandung havde ledere af for nyligt befriede afroasiatiske lande prøvet at etablere en tredje, alliancefri position med navne som Nehru, Nasser og Sukarno i spidsen. Indonesien under Sukarno og folkerepublikken Kina blev drivkraften i en tilsvarende modbevægelse inden for sporten. De første Lege af de Nye Rejsende Kræfter arrangeredes i Jakarta 1963. I øvrigt adskilte disse lege sig kun lidt fra de vestlige sportsgrene og indeholdt også et olympisk-imiteret ceremoniel. Men de olympiske funktionærer reagerede panisk alligevel, med olympiske forbud og diskvalificering mod alle deltagende sportsfolk. »Verdenssportens« enhedsfiktion truede med at gå i stykker (Pauker 1964, Sie 1978, Espy 1979 s. 80-85, 109-12, Guttman 1984 s. 223-55).

1968 fulgte de næste signaler. I Mexico rejste de sortamerikanske løbere Tommie Smith og John Carlos på sejrsskamlen næven til hilsenen: Black Po-

He wore
America's
heart
over
his!

*Everyone's hero - and one woman's idol! - An entertainment
glorious as the grand guy it glorifies!*

"JIM THORPE -ALL AMERICAN"

WARNER BROS.

BURT LANCASTER

with CHARLES BICKFORD STEVE COCHRAN · PHYLLIS THAXTER
Directed by Michael Curtiz

wer. Skønt dette kun var et lille levn fra det, som oprindeligt var blevet planlagt som afroamerikansk protest imod den hvide stat i Nordamerika, reagerede den Olympiske Komité drastisk, med udelukkelse af atleterne.

I München 1972 var John Carlos igen ved Legene – dog nu som tilskuer og reklamerepræsentant for sportsskofirmaet Puma (Enquist 1973 s. 34-42). Også ved denne lejlighed blev to sorte amerikanske atleter udelukket: Vince Matthews og Wayne Collett. Efter at have vundet guld og sølv i 400 m-løb, havde de på sejrsskamlen vist deres foragt for den amerikanske statshymne, gennem afslappet svingende kropsholdning og latter (Esman 1972 s. 70-71). Alle disse konflikter opstod inden for den olympiske sport. Udenfor skete samtidig den fortrængning af de folkelige lege, som indledende berettedes fra Solomon-øerne. For størstedelen skete fortrængningen af sig selv, alene ved hjælp af den kulturelle neokoloniserings dynamik, gennem medier etc. Nogle (afrikanske) olympisk funktionærer udtalte sig også om en bevidst, strategisk side af sagen. Traditionelle lege og legemsøvelser betragtedes som en hindring for sportens dominans og de skulle derfor forsvinde.

Disse tendenser trængte dog ikke igennem uden modstand. De sidste ti eller tyve år har bragt nye erfaringer, som nu gør det muligt for os at se kritisk på olympismens historie. Tre af disse strømninger skal nævnes her: sportens totalisering, overvejelserne omkring en »ny verdensorden for sporten« og den vestlige sportskulturs eksotisering.

Sportens totalisering

De olympiske Leges selvforståelse havde beroet på det, at hver atlet havde en chance alt efter præstationen, og at det bedste individuelle resultat afgjorde sejren. Senest med statsamatørismens opmarch i 1950'erne viste tendensen sig til, at den enkelte atlets præstation trådte frem som produkt af systempræstation. Træningssystemer og specialskoler, udvikling af kemiske hjælpemidler og nye materialer, vindkanal og sportsingeniørvæsen, topmanagement og breddeorganisation, sponsorerings- og finansieringssystem samt systematisk talentsøgen – alt dette blev forudsætningen for den olympiske succes. Blandt de »aktive« deltagere i de Olympiske Lege blev atleterne til et mindretal. Trænere og sportslæger, reklamefolk og spioner, manager og sportspsykologer fik hovedfunktionen. Toppen af medaljeranglisten var derfor i supermagternes sikre hånd. Atleterne fra de systemsvage lande i Afrika, Asien, Indioamerika havde en mindre og mindre chance. I 1970'erne blev denne udviklingstendens helt åbenbart og er siden beskrevet som »sportens totalisering« (Heinilä 1982).

Helt ny var denne uligevægt dog ikke. Allerede de »Anthropology Days« fra 1904 havde jo demonstreret, at det individuelle præstations begreb fra starten havde beroet på en europæisk selvcentreret illusion, på en magtfuld myte

fra kolonitiden. På løbebanen løb aldrig kun enkeltmennesker, men altid kulturer om kap.

Sportens nye verdensorden

Samtidig med at man begyndte at diskutere totaliseringen, kom der også ny bevægelse ind i den olympiske verdenspolitik. Siden 1976 ulmede under overfladen konflikter mellem den Internationale Olympiske Komité IOC og verdenskulturorganisationen Unesco, den første domineret af den vestlige verdens overklasse, den anden domineret af den Tredje Verdens lande. Sportspolitikerne fra de alliancefrie nationer begyndte at presse mod en »ny verdensorden for sporten« (Hietanen 1982). I 1983 vedtog Unesco et Major Programme of Education, som rettede opmærksomheden specielt mod »traditional games and dances« samt »national heritage«.

Derimod brød i firserne fordelingskampe om de olympiske penge løs *inden for* den vestlige sport. Disse brydninger mellem IOC, nationale olympiske komitéer og nationale sportsorganisationer aktualiserede nu emnet: Hvem tager sig mest virkningsfuldt af »Sport for all« og hvem af de traditionelle folkelige lege? Herved henviste man til, at verdens sport netop ikke kun bestod af de omkring år 1900 olympisk etablerede sportsgrene, men også af kinesisk wushu og tai chi, af eskimoiske dansefester og hvalroshudspring, af indonesisk kampdans og nigerianske danse, af bosseln og klootschetten i Frisland og Nederland, af boule og boccia, af skottisk hammerkast og bomstødning... (Baumann 1986 s. 20-32; 115-23, Palm 1987).

Den vestlige sports eksotisering

De nye argumenter inden for sportens verdenspolitik var reelt underbygget af Vestens sportskultur. Fra og med 1960'erne blev en transformation synlig, som kan beskrives som kropskulturens eksotisering med optagelse af elementer fra andre kulturers legemsudfoldelse (Satyarathi 1979/82, Nitschke/Wieland 1981, Kleinman 1986). Taekwon-do og karate, tai chi chuan og kung fu, aikido og judo blev til masseaktiviteter i vestlige samfund (Critcher 1978/79). Men også den afrobrasilianske kampkunst capoeira kom til USA og Vesteuropa (Niewerth 1986). I tyske gymnastiksale hørte man den japanske kendos skrige, og i Østrig afholdtes i 1986 det første verdensmesterskab i den indonesiske kampidræt pencak silat. Centre for thai-boksning registrerede tilslutning i vesteuropæiske metropoler. Grænserne blev flydende mellem de mere spirituelle østasiatiske kamp-sportsgrene og det nye miljø af meditation og sundhedspædagogik, yoga og kropsterapier, helbredelsesgymnastik (pa tuan chin) og akupunktur, akupressur og massage, helt hen til de spirituelle og nyreligiøse bevægelser. Endog den vestlige topsport begyndte man at beskrive som yoga eller bevægelsesmeditativ grænseoverskriden (Murphy 1978). Orientalisk inspirerede psykoteknikker fandt indgang i den daglige sportstræning, også på topplan. Samtidig blomstrede karnevallet og sambaen

op, i feministiske miljøer endda også arabisk mavedans. Ungdommens danseskultur blev i det hele taget i høj grad præget af afroamerikanske bølger (Günther 1976, Eichstedt 1985). Den relative sociale bredde af receptionen viste sig fra ungdomssubkulturer over aftenskolernes yogakurser for husmødre til meditation og stressbekæmpelse for manager.

Bevægelsesmæssigt er bølgen bred. En undersøgelse af det nye kropskulturmarked i Hamborg har identificeret den »eksotiske« påvirkning især i tre områder:

1. dans: afroamerikanske jazzdanse, samba
2. kampsport: karate, judo, kung fu
3. psykosport: yoga, tai chi, terapier (Dietrich 1985).

Bredden viser sig desuden, hvis man vender blikket fra de vestlige sportskulturer mod øst. I Sovjetunionen gjorde i 1970'erne hatha yoga og uofficielle karateklubber sig bemærket – og blev med det samme udsat for en skarp afvisende kritik i medierne (Riordan 1977 s. 201). Anklagerne gik på: 1. sundhedsfarlige aspekter, 2. individualistiske holdninger, som vendte sig imod samfund og familie, 3. idealistisk filosofi som den intellektuelle baggrund, 4. østlig mysticisme, 5. hooliganisme. Ved nærmere betragtning kunne man se, at sådanne argumenter i sig selv ikke var den egentlige grund til afvisningen. Ellers ville man have været nødt til at forbyde så »usunde« og hooligan-nære sportsgrene som fodbold og ishockey. Men »det materielle grundlag« for kritikken lå snarere i en defensiv følsomhed for »det fremmede« i de nye bølger (ikke uden racistiske undertoner) og i en sensibilitet for, at det nye måske faktisk stillede spørgsmål ved hele den etablerede sportive kropskultur med dens industrikulturelle og olympiske tradition. Strømningerne blev forbudt, og hvor det var muligt, blev karateinitiativerne overført til det eksisterende turneringssportsprogram. Om den nye æra med Gorbachov igen åbner døren til disse tendenser, må man afvente. Nyeste signaler fra sovjetisk sportskritik gør det sandsynligt.

Identitetsspørgsmålet

Det er den skitserede ramme – sportens totalisering, sportens nye verdenspolitik og den vestlige idræts »eksotisering« –, som gør det nødvendigt, at de nyeste strømninger i den Tredje Verden bliver taget mere alvorligt. Strømninger der går på en søgen efter egen identitet i sporten. Nogle eksempler:

Den *brasilianske* kampdans capoeira havde i lang tid været mistænkt for at være de sorte marginalgruppers gadekulturelle, halvkriminelle og hedenske udtryksform. I tresserne rehabiliteredes denne nationalfolkelige sport, og fra 1967 forsøgte man at organisere den i en national organisation; 1972 blev den tilvist en sektion i bokseforbundet. Capoeira'en fandt dermed accept som

turneringssport (og blev samtidig sportificeret), som en del af politi- og militæruddannelsen, som en turistattraktion, som et akademi- og universitetsfag (Niewerth 1986).

På tilsvarende måde begyndte i *Indonesien* fra omkring 1970 en statslig opbakning bag kampsporten pencak silat, som både blev omformet til militærøvelser, til en turneringssport »pencak silat modern« efter modellen fra karate samt til en morgengymnastik »senam pagi«. I 1975 afholdt man den første pencak silat turnering på nationalt plan. Samtidig genoptog man det traditionelle kredsboldspil sepak raga og udviklede på dette grundlag en fælles-sydøstasiatisk turneringssport »sepak takraw« efter volley-boldspillet model. Senere suppleredes dette gennem en bredere, etnografisk samlende og pædagogisk bearbejdelse af traditionelle lege (Noll 1980, Direktoratet 1984-85).

I *Malaysia* blev man også især i 1970'erne aktiv til at fremme pencak silat (Ku Ahmad 1975). Den traditionelle dragesport blev der ligeledes propaganderet for (Wan 1975). At dette ikke kun er et spørgsmål om statslige strategier, viser bevægelserne på mediemarkedet og i underholdningsindustrien. I *Indonesien* blev pencak silat fra omkring 1970 et af de mest populære emner i tegneserieverdenen, og en hoveddel af den indonesiske filmproduktion blev opbygget her omkring (Lombard 1973, Bonneff 1976).

I *folkerepublikken Kina* foregik især siden 1970'erne og efter den kulturrevolutionære, antitraditionelle billedstorm et bevidst genopbygningsarbejde omkring folkelig-idrættslige traditioner. Klosteret Shaolin, blev restaureret og suppleret med faciliteter til turismen (Terzani 1983). Kampkunsthåndfilm blev lavet efter inspiration fra Hong kongs og Singapores kung fu-film. Folkesportsforlaget i Peking distribuerer wushu-håndbøger, og »China Sports« beretter løbende om wushu, shaolin, taichi, qigong (åndedrætsøvelser), jianqiu (fjerbold med fod), kuglerullen med hånden, forskellige martial arts etc. (Tung 1981, China Sports 1983).

I *Tyrkiet* var sufikulturens hvirveldanse sammen med de mystiske dervishorder blevet forbudt og undertrykt i mellemkrigstiden under Kemal Ataturks styre. De sidste år har Mevlevi-dansene dog oplevet et markant opsving, bl.a. skjult under en politik til fremme af turismen (Yoltas u.å.). De er samtidig et led i den nye opblomstring af islamsk fundamentalisme – eller et sufi-mystisk modtræk imod den nye ortodoksi? (Halm 1986).

I *Libyen* koblede man ud fra et socialistisk kultursyn forskningen på Tripoli Universitetet sammen med massesportsinitiativer. Det resulterede bl.a. i en samling og pædagogisk fremstilling af beduinske lege (Mansouri 1984) samt en intensivering af det traditionelle hockeylignende spil al kora i hundrede af hold hele landet over.

Algerien eksperimenterer på lignende måde med massemobiliseringer i sporten og bevæger sig derved mellem masseløb samt arrangementer fra den vestlig-socialistiske tradition og dens egen beduin-tradition med hockeyspillet al

kora, sværdkamp takouba, heste- og kamelløb (Institut 1985, Les sports u.å.).

Vigtigt er det for *Grønlands* vedkommende at bemærke den opmærksomhed, som hjemmestyrets kulturpolitik har rettet mod egne kropskulturtraditioner: »Trommedansen vender tilbage« (Christiansen 1981). Tukak'teatret, grundlagt i 1975 i Fjaltring, og den grønlandske sommerfest Aasivik siden 1976 (Lynge 1981) blev til vigtige led i denne proces. Udviklingen i Grønland modsvarede en lignende ethnic revival, som siden 1960'erne foregik i *Alaskas inuitkultur* omkring trommedans og musik (Johnston 1978).

Disse få eksempler kunne nemt suppleres med bevægelser fra hundrede af verdens kulturer. Allesammen vidner de om noget fælles: en søgen efter national og folkelig identitet. Kroppen og kropskulturen opleves som et brændpunkt for den nye kolonialisering – og for modstand udfra sig selv.

Samtidig viser sig dog i modbevægelsen mange træk, som på en ny måde forbinder den med den vestlige og olympiske sport: turneringsorientering og sportificering, pædagogisering og hygiejnisering, folklorisering og militarisering. Den internationale olympisme er derfor kraftig på vej ind i dette felt for at integrere og instrumentalisere det. Ser man den Tredje Verdens kropskulturelle bevægelser i sammenhæng med den vestlige sports krise, så viser de underliggende potentialer sig, som mere end folkloriseringens krøller på overfladen.

»Atleter i barbariske lege«

Spændingerne mellem olympisk sport og de folkelige bevægelseskulturer stiller også idrættshistorikerne på helt nye opgaver. Den gamle arbejdsdeling mellem historiker (for det egne) og etnograf/antropolog (for de fremmede kulturer) kan ikke opretholdes. Thi alle de skitserede »nye« idrætter har deres historie langt tilbage. Capoeira'en rækker tilbage til Brasiliens slavekultur, til modstandskulturene (quilombo) og til ritualer fra de angolanske bantustammer i det afrikanske oprindelsesland. I Indonesiens pencak silat krydser på en kompleks måde malaiiske og kinesiske traditioner sig (Lombard 1977). Kun det mindste af disse historiske processer er dog hidtil undersøgt.

Ikke engang vores egen, vestlige kropskulturhistorie er tilstrækkelig bevidstgjort om disse aspekter. Den dramatiske »eksotisering« fra 1960'erne og 1970'erne har nemlig også historiske rødder, som går et stykke længere tilbage. De første impulser på kropskulturens område kan spores allerede omkring århundredeskiftet, dvs. samtidig med olympismens sejrsløb. Mellem 1900 og den første verdenskrig begyndte for første gang afroamerikanske jazzdansere (cake-walk, senere shimmy og charleston) samt tango at sprede sig over Europa. Man begyndte at interessere sig for indisk yoga og for de islamske dervishdansere på linie med buddhisme og persisk mazdaznan. Det førte

især i 1920'erne til opblomstringen af et spirituel-teosofisk præget reformmiljø. Den japanske militære sejr over den russiske flåde i 1905 skabte en pludselig og bred interesse for jiu-jitsu i de vestlige lande, inklusive Danmark.

Der viste sig altså allerede dengang en profil, som man i den nye bølges markedsanalyse har beskrevet som dans, kampsport, spirituel kropskultur. Også nogle af de forskrækkede og afværgende reaktioner har man kunnet genfinde.

»Jiu-jitsu er ikke en sport, men en form for ondskab, som er bragt i et atletisk system. (...) Hvis den nye oplysning om jiu-jitsu nu har bidraget til nogenlunde at dæmpe de mange illusioner om det japanske folk nogenlunde, så var opkomsten af denne nye sportsgren ikke helt uden nytte« (Fendrich 1914, s. 99-100).

Ikke noget nyt under solen? Hvis man ser på nogle reaktioner i vores tid – fra den sovjetiske anti-yoga-kampagne til Johs Aagaards kampanjer imod de nyreligiøse strømninger i Danmark –, så kan det nok se sådan ud. Men holder dette umiddelbare indtryk?

»Barbarer mødes i atletiske lege« – lød avisernes overskrifter i 1904 om St. Louis Anthropology Days. Sådan kunne vi i dag næppe beskrive disse begivenheder, som i sig selv vel slet ikke kunne tænkes iscenesat i dag. Snarere kunne man vende tingene om. Vestlige atleter mødes i »barbariske«, i eksotiske lege. Der er sket noget nyt under solen. Forholdet mellem den vestlig-olympiske sport og de »eksotiske« kropskulturer viser, at historien ikke blot er gentagelse, men netop forandring. Og ikke kun forandring af ord og begreber (som »barbarian« og »sport«), men også forandring af selve kroppens kultur og af vores egen identitet.

Litteratur:

- Baumann, Wolfgang (red.): Fundamentals of Sport for All. International Congress. Frankfurt/M. 1986.
- Bonneff, Marcel: Les bandes dessinées indonésiennes. Une mythologie en image. Paris 1976.
- Boulongne, Yves Pierre: Pierre de Coubertin. In: Hans-Jürgen Schulke (Hrsg.): Die Zukunft der Olympischen Spiele. Köln 1976, s. 80-95.
- China Sports, Peking, No. 6/1983: Wushu Special.
- Christiansen, Thue: Nu vinder vi det tabte terræn tilbage. In: Benthe Hjorth Christiansen/ Finn Bønnelykke (red.): Grønland på vej. København 1981, s. 29–34.
- Coubertin, Pierre de: The Olympic Idea. Schorndorf 1967.
- Critcher, Charles et al.: Fads and Fashions. (= Centre for Contemporary Cultural Studies. Stencilled Occasional Paper. Sub and Popular Culture Series. SP 63) Birmingham u.å. (1978/79).
- Diem, Carl: Weltgeschichte des Sports. Bd. 1-2, Stuttgart 3. opl. 1971.
- (Dietrich, Knut:) Ergebnisse der Grundauszählung zum privatwirtschaftlichen Sportangebot der Stadt Hamburg 1985. Hamburg Universität, manuskript.
- Direktoratet keolahragan/Direktorat jenderal pendidikan: Senam pagi Indonesia, seri D. Jakarta 1982–83.
- Tuntunan pelajaran Olah raga Pencak Silat. Jakarta u.å.

- Olahraga prasekolah/balita. Jakarta u.å.
- Peraturan permainan Hadang. Jakarta u.å.
- Peraturan permainan Benteng. Jakarta u.å.
- Peraturan permainan Patok Lele. Jakarta u.å.
- Peraturan permainan olahraga asli/tradisional. Jakarta 1984-85.
- Eichstedt, Astrid/Bernd Polster: *Wie die Wilden. Tänze auf der Höhe ihrer Zeit.* Berlin 1985.
  - Enquist, Per Olov: *Katedralen i München.* København 1973.
  - Esman, Knud: *Foråret, der døde.* Aarhus 1972.
  - Espy, Richard: *The Politics of the Olympic Games.* Berkeley 1979.
  - Fendrich, Anton: *Der Sport, der Mensch und der Sportmensch.* Stuttgart 2. opl. 1914.
  - Guttmann, Allen: *The Games must go on. Avery Brundage and the Olympic Movement.* New York 1984.
  - Günther, Helmut/Hubert Haag: *Von Rock'n' Roll bis Soul. Die modernen Poptänze von 1954 bis 1976.* Ostfildern-Nellingen 1976.
  - Halm, Heinz: *Laizismus und Reislamisierung. Die Türken und der Islam.* In: Hermann Bausinger (Hrsg.): *Ausländer – Inländer.* Tübingen 1986, s. 59-71.
  - Heinilä, Kalevi: *The Totalization Process in International Sport.* In: *Sportwissenschaft* 12 (1982) 235-54.
  - Hietanen, Aki: *Towards a New International Sports Order?* In: *Current Research on Peace and Violence* 5 (1982) 159-75.
  - Institut de Technologie du Sport d'Alger: *Sport Sud. Operation Scorpion, 1985, Tamenghest.* Alger 1985.
  - Jensen, Johannes V.: *Den ny Verden.* Kristiania, København 1907.
  - Johnston, Thomas F.: *Alaskan Eskimo Music Is Revitalized.* In: *Journal of American Indian Education, Tempe, Arizona* 17:3 (1978) 1-7.
  - Kleinman, Seymour (edit.): *Mind and Body. East Meets West.* Champaign, Ill. 1986.
  - Ku Ahmad Bin Ku Mustaffa/Wong Kiew Kit: *Silat Melayu. The Malay Art of Attack and Defence.* Kuala Lumpur 1978.
  - Leach, Jerry W. (regi): *Troband Cricket.* Film Berkeley, University of California 1976.
  - Lombard, Denys: *De la signification du film silat.* In: *Archipel* 5 (1973) 213-29.
  - Lombard, Denys: *Les maîtres de silat d'origine chinoise.* In: *Archipel* 14 (1977) 33-41.
  - Lynge, Birgit: *Rytmsk musik i Grønland.* Århus 1981.
  - Mandell, Richard D.: *The First Modern Olympics.* Berkeley 1976.
  - Mangan, J. A.: *The Games Ethic and Imperialism.* Harmondsworth 1986.
  - Mansouri, Ali Yehia El: *Sport og folkelige lege (på arabisk). Del 1, Tripoli* 1984.
  - Murphy, Michael/Rhea A. White: *The Psychic Side of Sports.* Reading/Mass. 1978.
  - Niewerth, Inka: *Capoeira. Staatsexamensarbejd (speciale) på Hamburg Universitet, 1986.*
  - Nitschke, August/Hans Wieland (Hrsg.): *Die Faszination und Wirkung aussereuropäischer Tanz- und Sportformen.* Ahrensburg 1981.
  - Noll, Marie Louise: *Sport in Indonesien. Diplomarbejd (speciale) på Mainz Universitet, 1980.*
  - Palm, Jürgen: *Wiederentdeckung nationaler Sportkulturen. 4. European Conference »Sport for all in the University«.* In: *Hochschulsport* 14:2/3 (1987) 14-16.
  - Pauker, Ewa T.: *Ganefo I: Sports and Politics in Djakarta.* Santa Monica, 1964.
  - Riordan, James: *Sport in Soviet Society.* Cambridge 1977.
  - Satyarthi, Swami Deva: *Kroppens veje. Bd. 1-2,* København 1979-81.
  - Sie, Swanpo: *Sports and Politics: The Case of the Asian Games and the Ganefo.* In: Benjamin Lowe et al. (edit.): *Sport and International Relations. Champaign/Ill. 1978, s. 279-96.*
  - *Les sports traditionels en Algerie, Sport pour tous. El Kora - fiche descriptive. Algerie u.å. (omkring 1985).*
  - Stanaland, Peggy: *Pre-Olympic »Anthropology Days«, 1904.* In: Alyce Taylor Cheska (edit.): *Play as Context.* West Point 1981, s. 101-6.

- Terzani, Tiziano: »Gut für den einzelnen, gut fürs Vaterland«. Über die Renaissance des mönchischen Kampfsports Kung Fu in China. In: Der Spiegel, nr. 26, 27. juni 1983, s. 116-27.
- Tung, Timothy (red): Wushu. The Chinese Way to Family Health and Fitness. 1981. - På dansk ved Birgit Off: Wushu. (Lindhart og Ringhof) 1983.
- Wan Musa bin Jusoh: Wau Malaysia. (=Siri kebudayaan kebangsaan ke 4/1). Malaysia 1975, 2. opl. 1976.
- Wheeler, Robert W.: Jim Thorpe. Oklahoma 1983.
- Yoltas, Niyazi: Tanzende Derwische und Erzählungen von Mewlana. Istanbul u.å. (omkring 1980).

Henning Eichberg, dr. phil i historie og tilknyttet Idrætsforsk.

v. Gerlev Idræts højskole.

Illustrationer er taget fra bogen:

»Jim Thorpe Wolds Greatest Athlete«, af Robert W. Wheeler,
Oklahomas Univeristet.